

Приєднайся до кругообігу!

ПОСІБНИК ВІДПОВІДАЛЬНОГО
СПОЖИВАЧА

ЗМІСТ

- 2** Декілька вступних слів
- 3** Де ми зараз?
- 5** Економіка замкненого циклу
- 8** Роль споживача в економіці замкненого циклу
- 9** 10 Правил свідомого споживача
- 11** Відновлення
- 15** Циркулярна економіка у нашому місті
- 16** Бібліографія

ДЕКІЛЬКА ВСТУПНИХ СЛІВ

Кожен рік приносить все більше і більше вичерпної інформації про стан нашої планети. Глобальне потепління, танення льодовиків, посухи, виснаження ресурсів, забруднення води, ґрунту і повітря, збільшення зникаючих видів, і, нарешті, – жахливе бачення нашого майбутнього. У цьому хаосі виникає важливе питання – чи можемо ми ще щось зробити?

Змінити цей світ заради нас і майбутніх поколінь можливо, але це вимагає радикальних та глибоких економічних змін, спрямованих на скорочення людського впливу на довкілля. Варто відзначити, що як споживачі, ми дуже впливаємо на успіх цього процесу, оскільки кожен день, купуючи і використовуючи різні речі, ми приймаємо рішення, важливе з точки зору захисту навколишнього середовища.

Спосіб життя відповідального споживача має багато переваг та приносить задоволення, але він також вимагає цілеспрямованості та конкретних знань, необхідних для ухвалення правильного вибору, коли полиці магазинів переповнені. Іноді в цьому питанні дуже легко помилитись. Модель економіки замкненого циклу дає нам практичні поради, які значно полегшують зміну наших поглядів та звичок. Посібник крок за кроком допоможе вам зрозуміти найважливіші положення цієї моделі та запропонує, яку активну участь можна прийняти у подальшому.

ДЕ МИ ЗАРАЗ?

Протягом кількох десятиліть ми споживаємо більше, ніж може забезпечити наша планета. Головну роль в цій ситуації відіграють розвинуті країни. **Якби все людство споживало стільки ж, скільки найбагатші країни, нам би знадобилося майже вчетверо більше природних ресурсів, ніж може відновити Земля.** Гірше того, більшість виробленої продукції використовується споживачами менше часу, ніж могла б, що призводить до забруднення навколишнього середовища та надмірних викидів парникових газів.

За даними статистики, у всьому світі **лише 19% міських відходів переробляється шляхом переробки чи компостування.** Це означає, що більшість потенційної сировини і матеріалів витрачається марно, що призводить до втрати можливостей економії енергії і, отже, призводить до зниження викидів парникових газів.

Велика кількість відходів також вимагає зберігання, але дані показують, що лише 8% з них потрапляє на смітники із системами контролю та стеження за рівнем виділених газів. Пластикові відходи, що потрапляють у навколишнє середовище, у тому числі в моря та океани, є серйозною проблемою. Використана упаковка та створений з неї мікроскопічний пил, так званий мікро пластик, становить загрозу безпеці та здоров'ю тварин і людей. Кількість пластикових відходів в океанських водах настільки велика, що створюються «сміттеві острови». Найбільший з них розташований у Тихому океані, на півдорозі між Гавайями та Каліфорнією, а його площа вп'ятеро перевищує площу Польщі. Збереження поточних економічних тенденцій та відсутність змін у системі управління природними ресурсами посилюють вищезгадані наслідки надмірного споживання. Звідси з'являється необхідність знайти нову економічну модель, більш екологічно чисту та засновану на сталому управлінні ресурсами.

**БІО
ВІДХОДИ**
від 2 тижнів
до 12 місяців

Біологічні відходи не становлять загрози для навколишнього середовища. Багато з них придатні для компостування й забезпечують відмінне добриво для рослин. Найшвидше розкладаються відходи природного походження, такі як листя й рештки від овочів та фруктів.

Папір вважається екологічним матеріалом. Однак є різні його види з різним часом розкладання. Важливо, що макулатуру успішно використовують у процесі переробки для повторного виробництва паперової продукції.

ПАПІР
від 2 тижнів
до 6
місяців**МЕТАЛ**
50-200 років

Час розкладання залежить від типу металу – корозія активних металів займає приблизно 10 років, а алюмінію – до 200 років. Металолом чудово придатний для вторинної переробки і фактично може перероблятися безкінцево.

Пластик – це, по суті, безліч різних матеріалів із різними властивостями, часом розкладання та можливостями переробки. На жаль, не кожний вид пластику підлягає вторинній переробці. Одноразові вироби та вироби з декількох матеріалів є серйозною проблемою.

ПЛАСТИК
100-1000
років**СКЛО**
близько 4000
років

За деякими даними, скло взагалі не розкладається. Цей матеріал не токсичний і не шкідливий. Скляну упаковку можна використовувати багаторазово і переробляти незліченну кількість разів.

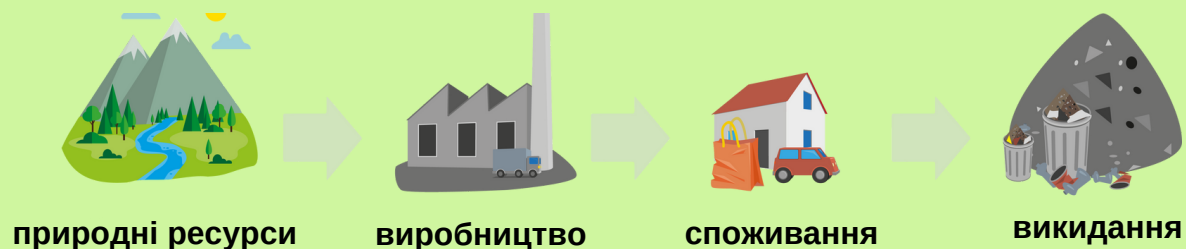
ЯК ДОВГО ЖИВЕ ВАШЕ СМІТТЯ?

Проблема забруднення навколишнього середовища пов'язана не тільки з кількістю, але, перш за все, з типом відходів. Важливе значення має час розкладання окремих відходів, і можливість їх переробки у процесах рециклінгу та компостування.

ЕКОНОМІКА ЗАМКНЕНОГО ЦИКЛУ

Простіше кажучи, циркулярна економіка (ЦЕ) — це концепція, яка передбачає максимальне збереження продуктів та ресурсів й мінімізує кількість їх відходів. Постанова цієї моделі ґрунтується на ідеях багатьох областей, тому важко дати певне визначення. Циклічна економіка передбачає використання природних ресурсів замість їх утилізації – аналогічно до процесів, що відбуваються в природі. Відповідно до цієї ідеї, вироби проектується таким чином, щоб їх можна було використовувати, переробляти або ремонтувати як можна довше. Таким чином, відходи, за необхідністю, стають сировиною. ЦЕ суперечить нинішній економічній моделі (лінійній економіці) що базується на підході «бери-використовуй-викидуй» й передбачає новий підхід - «бери-використовуй-повторюй». Ця модель приносить безліч переваг: екологічних – зниження споживання енергії та матеріалів, а також зменшення кількості відходів; економічних – збільшення інновацій при виробі продуктів, і соціальних – збільшення зайнятості та розвиток економіки спільного споживання. Переваги циркулярної економіки були помічені політиками й активістами багатьох країн світу. Європейський Союз активно просуває реалізацію ЦЕ в країнах-членах за допомогою низки законодавчих актів... Також у Польщі уряд розробив документ під назвою «Дорожня карта переходу до економіки замкнутого циклу», яка посилює і популяризує розвиток цієї системи.

Модель лінійної економіки

Модель економіки замкненого циклу

ВИРОБНИЦТВО І РОЗПОДІЛ

врахування впливу продукту на довкілля протягом усього його «життя», з метою виключення утворення відходів, забруднення ними й економії природних ресурсів.

СПОЖИВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

обмеження споживання, використання продуктів якомога довше, скорочення кількості побутових відходів та парникових газів, економія ресурсів, таких як вода та енергія.

ВІДНОВЛЕННЯ

мінімізація кількості опадів та економія природних ресурсів за рахунок відновлення сировини чи матеріалів у процесах переробки чи компостування.

РИСИ ЦИРКУЛЯРНОЇ ЕКОНОМІКИ

» робить економічний розвиток незалежним від споживання обмежених ресурсів

» збагачує природний капітал та збільшує можливості регенерації окремих елементів екосистеми

» оптимізує використання ресурсів за рахунок розумного проектування та підтримки матеріалів рециклінгу

» розвиток інновацій та стимулювання для вдосконалення технологій

» підвищує ефективність процесу за рахунок виявлення та усунення негативних зовнішніх ефектів (наприклад, викидів шкідливих речовин)

РОЛЬ СПОЖИВАЧА В ЕКОНОМІЦІ ЗАМКНЕНОГО ЦИКЛУ

Впровадження моделі економіки замкнутого циклу залежить від відношення як виробників, так і споживачів. Відповідальність виробника – діяти відповідно до принципів сталого розвитку й враховувати потреби та очікування споживачів, починаючи з етапу проектування товару. Роль споживача має вирішальне значення, оскільки він є одержувачем нових проектів та послуг, що вимагають його прийняття та підтримки. Таким чином, відповідальні споживачі підтримують і в той самий час стають ініціаторами нових рішень. Отже, циркулярна економіка змінює відносини між виробником та одержувачем на більш взаємні, засновані на діалозі та співробітництві. Таким чином, обізнаність та вибір споживачів може допомогти, чи суттєво перешкодити розвитку даної економічної моделі.

Ми вже знаємо, що циркулярна економіка вимагає свідомого та зацікавленого споживача на кожному етапі існування продукту, але найбільший вплив проявляється на етапі споживання та використання. **У рамках циркулярної економіки явно пропагується так зване «стійке споживання». Це означає використання товарів та послуг таким чином, щоб звести до мінімуму споживання природних ресурсів, обмеження утворення відходів та, у разі їх виникнення, піддання процесам відновлення.** У науковій літературі стійке споживання відповідає принципам економічної, екологічної та соціальної раціональності. Таким чином, це той підхід, який ставить матеріальні, екологічні та соціальні вигоди у рівне становище. Отже, давайте пам'ятати, що коли ми робимо щось, що може здатися тривіальним, повсякденним, наприклад прогулянка по магазинах, ми не тільки визначаємо форму споживчого ринку, але й формуємо нашу реальність.

10 ПРАВИЛ СВІДОМОГО СПОЖИВАЧА

ПРАВИЛО

В ПРАКТИЦІ

1. ОБМЕЖУЙ СЕБЕ

Мінімалізм є основним принципом сталого споживання. Роблячи покупки, варто запитати себе: чи справді це мені потрібно?

- ДОБРЕ ПРОДУМАЙ ТА ЗАПЛАНУЙ ПОКУПКИ
- ВІДДАЙ ПЕРЕВАГУ ВРАЖЕННЯМ ЗАМІСТЬ РЕЧЕЙ
- НЕ ДАЙТЕ РЕКЛАМІ ТА АКЦІЯМ ВВЕСТИ СЕБЕ В ОМАНУ
- ПОДБАЙТЕ ПРО РЕЧІ, ЯКІ ВЖЕ МАЄТЕ

2. НЕ МАРНУЙ

Марнування енергії, води та їжі в домогосподарствах все ще залишається великою проблемою. Оманлива доступність цих ресурсів змушує нас легко забути про те, що незабаром вони можуть бути відсутні.

- ЗВЕРТАЙ УВАГУ НА СПОЖИВАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ ТА ВОДОПРОВІДНОЇ ВОДИ
- ІНВЕСТУЙ В ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧІ ЛАМПОЧКИ ТА ПРИСТРОЇ
- РАЦІОНАЛЬНО ПЛАНУЙ ПОКУПКИ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ

3. ОБИРАЙ ЕКОЛОГІЧНЕ

У нашому світі домінують вироби з синтетичних матеріалів, ці одноразові - особливий кошмар. На щастя, природні товари повертаються на ринок. Часто в новій, інноваційній версії.

- ВИБИРАЙ ВИРОБИ З НАТУРАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ТА ІНГРЕДІЄНТІВ
- ШУКАЙ АЛЬТЕРНАТИВИ ОДНОРАЗОВОМУ ПЛАСТИКУ, ОБИРАЙ ТОВАРИ З БІОЛОГІЧНО РОЗКЛАДАНИХ МАТЕРІАЛІВ, НАПРИКЛАД, ПШЕНИЧНИХ ВИСІВОК АБО ЦУКРОВОЇ ТРОСТИНИ

4. ФОКУС НА ВИТРИВАЛІСТЬ

Ми поступово відмовляємося від примарної зручності та залишаємо еру одноразового пластику, зосереджуючись на якості та стійкості. Таким чином ми забезпечуємо товарам довгий термін служби та зменшуємо кількість відходів.

- НА ЧАС ПОКУПОК ВІЗЬМИ З СОБОЮ БАГАТОРАЗОВІ ПАКЕТИ
- ЗАМІНИ ОДНОРАЗОВІ ВИРОБИ (ВАТНІ ДИСКИ, ПРОКЛАДКИ, БРИТВИ ТОЩО) НА ДОВГОВІЧНІ ЕКВІВАЛЕНТИ

5. КУПЛЯЙ ВІРТУАЛЬНЕ

Віртуальний ринок постійно розвивається. Такі продукти як фільми та ігри, тепер легше придбати онлайн, а електронні книги та музичні файли відомі нам роками.

- СТАВ НА ПОЛИЦЮ ЛИШЕ УЛЮБЛЕНІ КНИГИ ТА КОМПАКТ-ДИСКИ, РЕШТУ ВИКОРИСТОВУЙ У ВИГЛЯДІ ЕЛЕКТРОННИХ КНИГ ТА МУЗИЧНИХ ФАЙЛІВ
- КОРИСТУЙСЯ ІГРАМИ ТА ФІЛЬМАМИ ДОСТУПНИМИ ОНЛАЙН

10 ПРАВИЛ СВІДОМОГО СПОЖИВАЧА

ПРАВИЛО

В ПРАКТИЦІ

6. ПОЛЮБИ РЕГЕНЕРОВАНЕ

Виробники все частіше пропонують регенерацію використаних деталей і обладнання. Подовжуючи термін служби цих продуктів, ми створюємо менше відходів, які важко утилізувати.

- ПРИ ВИБОРІ ТАКОГО ОБЛАДНАННЯ, ЯК АВТОМОБІЛЬ, КОМП'ЮТЕР АБО ПРИНТЕР, ПОДУМАЙ ПРО ВИКОРИСТАННЯ ВІДНОВЛЕНИХ ЧАСТИН

7. ВІДНОВЛЮЙ ТА РЕМОНТУЙ

Легкий доступ до нових продуктів змушує нас надто поспішно викидати пошкоджені та зламані речі, які можна легко відновити чи відремонтувати.

- ПЕРШ НІЖ ВИКИНУТИ, ПОДИВИСЬ ЧИ МОЖНА ВІДРЕМОНТУВАТИ
- КОРИСТАЙСЯ ПОСЛУГАМИ КРАВЦЯ, ШЕВЦЯ ТА ГОДИННИКАРЯ
- ПОЛЮБИ СТАРІ МЕБЛІ ТА ЇХ РЕСТАВРАЦІЮ

8. ДІЛИСЬ З ІНШИМИ

Спільне використання замість володіння – це економічно ефективний і все більш модний спосіб використання речей, який допомагає зменшити надмірне виробництво.

- ПЕРЕСУВАЮЧИСЬ ПО МІСТУ КОРИСТУЙСЯ МІСЬКИМИ ВЕЛОСИПЕДАМИ ТА СКУТЕРАМИ
- ДІЗНАЙСЯ БІЛЬШЕ ПРО CAR SHARING, ТОБТО ТРЕНД СПІЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ АВТОМОБІЛЯ З ІНШИМИ КОРИСТУВАЧАМИ

9. ОРЕНДУЙ

Деякими речами ми користуємося рідко або навіть один раз. Незважаючи на це, вони часто пов'язані з великими витратами і займають зайве місце. Ми можемо просто орендувати багато з них.

- КОРИСТУЙСЯ ПОСЛУГАМИ ОРЕНДИ. В ІНТЕРНЕТІ МОЖНА ЗНАЙТИ, МІЖ ІНШИМ: ПРОПОЗИЦІЇ ПРОКАТУ ОДЯГУ ДЛЯ ОСОБЛИВИХ ВИПАДКІВ, ІНСТРУМЕНТІВ, ВЕЛОСИПЕДІВ, МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ, АВТОМОБІЛІВ, МЕБЛІВ, ПОСУДУ, НАМЕТІВ ТА БАГАТО-БАГАТО ІНШОГО.

10. ПЕРЕДАЙ ДАЛІ

Речі, які нам не потрібні, можуть бути використані кимось іншим, а не потрапляти у смітник. Невдала покупка або подарунок може отримати нове, можливо, краще життя.

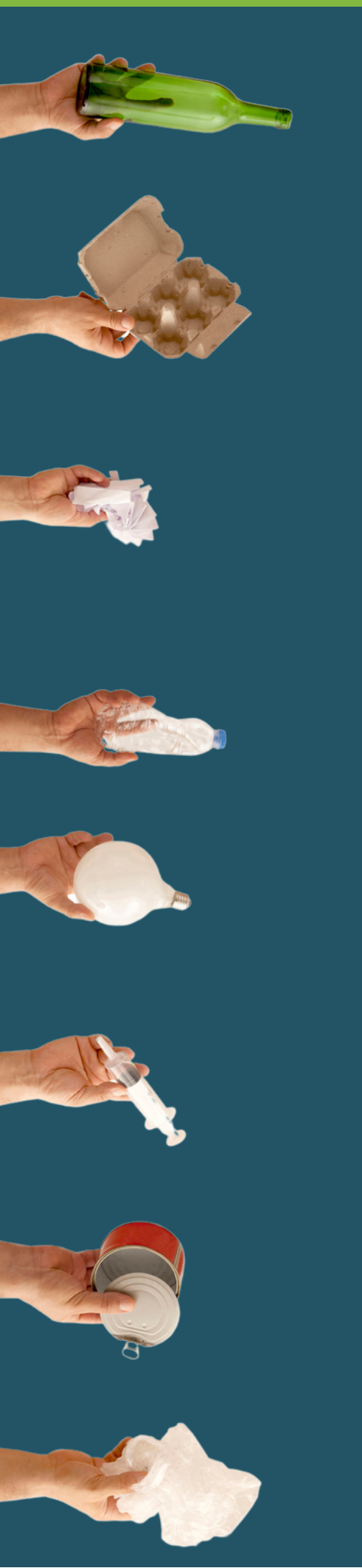
- ПОЖЕРТВУЙ НЕПОТРІБНІ РЕЧІ В ХОРОШОМУ СТАНІ НА БЛАГОДІЙНІСТЬ АБО ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ
- ПОДІЛИСЯ НАДЛИШКОМ ЇЖІ З РОДИНОЮ, ДРУЗЬЯМИ АБО ТИМИ, ХТО ЇЇ ПОТРЕБУЄ

ВІДНОВЛЕННЯ

Кожен виріб, незалежно від його довговічності та якості виготовлення, з часом досягає кінця свого терміну служби. Що з ним буде далі, багато в чому залежить від нас. Як ми вже знаємо, ціль циклічної економіки, між іншим: максимізувати використання відходів, тим самим мінімізуючи кількість відходів, які потрапляють на звалища. Для цього використовуються різні методи відновлення матеріалів і сировини, що дозволяє їх повторно використовувати. Роль споживача на етапі відновлення полягає насамперед у підтримці цих процесів у власному домогосподарстві. Простіше кажучи - потрібно уважніше придивитися до свого сміття.

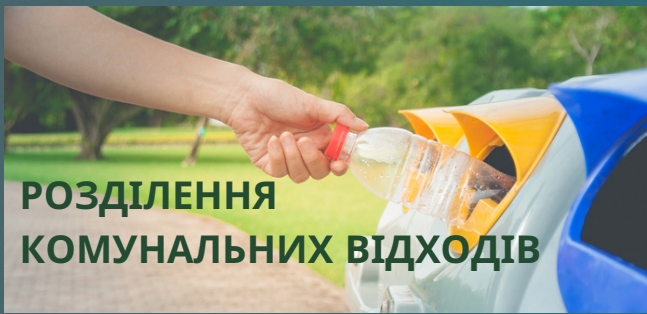
Найбільш відомим процесом відновлення відходів, метою якого є введення їх у виробничий цикл як вторинної сировини, є рециклінг. Сучасні технологічні можливості дозволяють отримувати таким чином багато різних матеріалів. На жаль, не всі відходи підлягають рециклінгу. Відповідно до принципів циркулярної економіки, вони повинні бути піддані іншим процесам утилізації, таким як спалювання та спільне спалювання, що забезпечує високий рівень відновлення енергії та переробки на тверде, рідке або газове паливо. Біовідходи бажано компостувати, що є природним методом утилізації, завдяки якому ми отримуємо якісне добриво. Ми також можемо переробляти відходи безпосередньо, заповнюючи власний компостер або скориставшись перевагами апциклінгу.

Циркулярна економіка робить акцент на підвищенні ефективності процесів відновлення, масштаби яких не відповідають постійно зростаючим потребам. Наша роль у покращенні цієї діяльності частково пов'язана з належним сортуванням відходів. Однак варто пам'ятати, що ми опосередковано вирішуємо їх долю, роблячи покупки. Якщо хочеш дізнатися більше про методи переробки відходів і про те, як підтримувати ці процеси, переглянь наступні розділи посібника.

РЕЦИКЛІНГ

Рециклінг — це загальний термін для методів і процесів, спрямованих на перетворення непотрібних відходів на цінні ресурси. Сировина, отримана зі сміття, використовується в подальшому виробництві, не тільки зменшуючи кількість відходів, але й зберігаючи цінні природні ресурси та енергію. Перш за все, ми повинні пам'ятати, що переробка починається в наших домогосподарствах - йдеться про сортування відходів, з якого починається весь процес. Наш внесок у цю сферу дуже важливий. Це також означає необхідність брати на себе відповідальність і працювати над щоденними звичками. На щастя, нинішні правила сегрегації ні для кого не повинні викликати серйозних труднощів.

 РОЗДІЛЕННЯ КОМУНАЛЬНИХ ВІДХОДІВ	ЗМІШАНІ ТАК все, що не можна викидати в інші контейнери, крім небезпечних відходів НІ ліки та хімікати, електронне обладнання та побутова техніка, батареї та акумулятори, відпрацьовані шини, меблі, будівельне сміття
ПЛАСТМАСА ТА МЕТАЛ ТАК пластикові пляшки, кришки та упаковки, поліетиленові пакети, картонні коробки з-під напоїв, металеві та алюмінієві банки, алюмінієва фольга НІ упаковки з-під ліків, використані батарейки та акумулятори, балончики з-під фарби та лаку	СКЛО ТАК скляні пляшки з-під напоїв, банки без кришки, скляна тара з-під косметики НІ дровове скло, дзеркала, кераміка, віконне та автомобільне скло, порцеляна, люстри, лампочки, кришталі, столове скло, лампадки
ПАПІР ТАК картон, газети, журнали та листівки, зошити, офісний папір, обгортковий папір, книги, паперові вирізки НІ жирний папір, гігієнічне сміття, картонні коробки з-під молока та соку, папір з лаком/фольгою, пакети з-під добрив та будівельних матеріалів	БІОВІДХОДИ ТАК овочеві та фруктові відходи, залишки їжі, частини рослин, скошена трава, листя, кора та тирса НІ земля та каміння, попіл кам'яного вугілля, імпрегнована деревина, кістки та фекалії тварин

З точки зору споживача, важливе не лише зменшення кількості відходів, але й також здібність зробити правильний вибір у контексті подальшої долі нашого сміття. В першу чергу варто звернути увагу на знак рециклінгу, який розміщений на виробі, на яких виробник заявляє про їх придатність до подальшої переробки. Найціннішим з точки зору рециклінгу є те сміття, яке можна багаторазово переробляти. У випадку деяких сировинних матеріалів, таких як метали та скло, можливість відновлення практично необмежена, а економія сировини та енергії досягає понад 90%.

АПЦИКЛІНГ

Апциклінг, як і рециклінг, є формою переробки відходів. Різниця полягає в тому, що його результатом апциклінгу є вироби більшої вартості, ніж сировина, яка використовується для його виробництва. Відходи змінюють свою початкову функцію або форму, набуваючи абсолютно нове життя. Завдяки цьому матеріали довше залишаються у використанні і ми отримуємо унікальні речі. Варто зазначити, що при апциклінгу переважає техніка ручної роботи, що також значно знижує споживання енергії. Апциклінг — це творчий процес, який часто має ознаки мистецтва та опирається на уяві творця. Це дозволяє перетворювати відходи в оригінальні, інноваційні та часто справді красиві предмети. Цікаві приклади апсциклінгу – це меблі зроблені з шин або сумки виготовлені з автомобільних ременів безпеки та загальне використання пластикових відходів, утилізація яких є дуже проблематичною.

Термін "апциклінг" вперше з'явився в 1994 році під час інтерв'ю з німецьким дизайнером інтер'єру Райнером Пільцом і швидко набув популярності в усьому світі. Цікаво, що в бідніших країнах таке використання відходів практикується вже давно і місцеві жителі таким чином покращують якість свого життя. За допомогою відповідної техніки виготовляють інструменти, предмети повсякденного вжитку, іграшки, одяг і навіть цілі будинки. Бізнес також оцінив потенціал апциклінгу. В даний час на ринку з'являється все більше компаній, які використовують подібні методи у виробництві своїх товарів. Однак головною перевагою апциклінгу є те, що це творча розвага доступна кожному. Багато з існуючих методів не потребують досвіду чи технічних знань, а Інтернет є чудовим джерелом натхнення для проектів.

КОМПОСТУВАННЯ

Компостування – це природний процес утилізації та перетворення органічних відходів на добриво за участю мікроорганізмів, таких як аеробні та анаеробні бактерії, гриби, дощові черв'яки тощо. Він відбувається в контрольованих умовах, у присутності кисню та підтримці відповідної температури і вологості. Продуктом цього процесу є компост, тобто високоякісне добриво, багате на поживні речовини та покращуюче якість ґрунту для вирощування рослин. Компостер в основному асоціюється з садом або ділянкою, але компостування можна успішно проводити вдома або на балконі. Сучасний компостер відмінно зберігає всередині запах відходів, на відміну від сміттєвих баків. Також він відповідає санітарним вимогам і виглядає естетично. Ми можемо купити його або зробити самостійно.

ЗРОБИ ДОМАШНІЙ
КОМПОСТЕР

ПІДГОТУЙТЕ ДВА ВІДПОВІДНИХ ВІДРА
АБО ІНШІ КОНТЕЙНЕРИ

ПРОСВЕРДЛІТЬ З ДЕСЯТОК ОТВОРІВ У
ДНІ ОДНОГО З НИХ, ВСТАВТЕ ЙОГО В
ДРУГЕ І НАКРИЙТЕ КРИШКОЮ

МІЖ ДНОМ ОБОХ ЄМНОСТЕЙ МАЄ
ЗАЛИШАТИСЯ ВІДСТАНЬ У КІЛЬКА
САНТИМЕТРІВ, ДЕ ЗБИРАТИМЕТЬСЯ
ВОЛОГА

З ВАШОГО КОМПОСТУ

НА ВИСОТІ ПРОСТОРУ МІЖ ЄМНОСТЯМИ
ВСТАНОВІТЬ КРАН, ЯКИЙ ПОЛЕГШИТЬ
ВИЛИВАННЯ ЗІБРАНОЇ РІДИНИ. МОЖНА
ВИКОРИСТОВУВАТИ ЯК РІДКЕ ДОБРИВО
ДЛЯ ПОЛИВУ КВІТІВ

ВВЕДІТЬ ДОЩОВИХ ЧЕРВ'ЯКІВ

КИДАЙ

залишки овочів і фруктів

кавова гуща

чистий картон

засохлі частини рослин

сухе листя та гілки

паперові чайні пакетики

НЕ КИДАЙ

м'ясо, молочні продукти і кістки

шкірки цитрусових фруктів

побутовий пил

хліб

тканини

щербінь

ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА У НАШОМУ МІСТІ

АПЦИКЛІНГ

Творити з відходів стає модним, тому на ринок повільно виходять крафтові та мистецькі вироби виготовлені за методом апциклінгу. Якщо хочеш пізнати їх унікальні властивості, обов'язково відвідай **UPstore** на вулиці Kilińskiego – перший виставковий зал апциклінгу у Польщі. Також відвідайте art.upcykling.pl, де можна познайомитися з художниками-переробниками та побачити їхні дивовижні роботи.

СЕКОНД-ХЕНД

Мода на секонд-хенд розвивається і в нашій країні. Якщо хочеш віддати непотрібні речі або купити щось підтримуючи важливі соціальні та благодійні заходи, відвідай tyletego.org.pl і [Faza charity shop](#).

ОБМІНЯЙСЯ

Якщо хочеш обмінятися з іншими, відвідайте групу Facebook [Śląski Wymienialnik](#), де «обмінюються усім і дають другий шанс непотрібним речам».

СПІЛЬНІ ВЕЛОСИПЕДИ ТА СКУТЕРИ

Шеринг міських велосипедів – це сучасна альтернатива громадському транспорту та авто. Використання цього виду транспорту також набуває популярності в Катовіцах.

Зареєструвавшись на citybike.pl, ви зможете орендувати міські велосипеди коли завгодно – 24 години на добу, 7 днів на тиждень. Якщо ви плануєте лише коротку поїздку, варто знати, що перші 15 хвилин поїздки безкоштовні!

ВРЯТОВАНЕ ЗІ СМІТНИКА

Uwaga. śmieciarka jedzie це відкрита група у Facebook, яка об'єднує любителів відновлених речей, які із задоволенням заберуть те, що вже опинилося у смітнику. У катовіцькій групі ми дізнаємося, що цікавого можна знайти в околицях, а також повідомимо інших про новинки у смітниках та їх розташування.

бібліографія

- 1 Bachorz Mirosław, Hordyńska Małgorzata, Gospodarka o obiegu zamkniętym - co oznacza dla nas jako producentów i konsumentów? Stowarzyszenie Polski Ruch Czystszej Produkcji, Projekt sfinansowany ze środków nfośigw, Opole 2019.
- 2 Gospodarka o obiegu zamkniętym w polityce i badaniach naukowych, red. nauk. dr hab. Kulczycka Joanna , IGSMiE PAN, KRAKÓW 2019.
- 3 Jastrzębska Ewa, Konsument w gospodarce o obiegu zamkniętym (artykuł), [w]: Studia i prace Kolegium zarządzania i finansów zeszyt 172, Oficyna Wydawnicza SGH.
- 4 Koszewska Małgorzata, Konsument wobec wyzwań gospodarki o obiegu zamkniętym - rynek tekstylno-odzieżowy, [w]: Konsument w zmieniającym się otoczeniu społecznym. Między dyferencjacją a pragmatyzmem, red. Patrzalek Wanda, Wardała Joanna, Wrocław 2017.
- 5 Koszewska Małgorzata, Rola konsumenta w gospodarce o obiegu zamkniętym, w: Ekologiczne, ekonomiczno-prawne i marketingowe aspekty jakości produktów, red. nauk. Salerno-Kochan Renata i Wojnarowska Magdalena, PTT i Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków 2017.
- 6 Krajowy program zapobieganiu powstawania odpadów, Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 200-2014, Warszawa 2014.
- 7 Lorek Agnieszka, Znaczenie postaw i zachowań konsumentów w kształtowaniu gospodarki obiegu zamkniętego, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2018
- 8 MAPA DROGOWA Transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym, przyjęta uchwałą Rady Ministrów we wrześniu 2019.
- 9 Odpowiedzialny konsument (broshura), Ministerstwo inwestycji i rozwoju, Warszawa 2019.
- 10 Zamknięty obieg otwarte możliwości (raport), autorzy: Ciszewska Marta, Paca Dominika, Patorska Julia, Pichola Irena, Deloitte, Katowice 2018.